

Föreningsdoktorn Voluntarius om valberedning

Valberedningen och dess arbete

En förening blir inte bättre än sina ledare. Att hitta rätt personer till styrelsen och andra valda funktioner är därför ett mycket viktigt arbete. Det är valberedningens uppgift.

Valberedningen tillsätts av årsmötet. Dess uppdrag är att på nästa årsmöte ge förslag på en bra sammansatt styrelse, bra revisorer och eventuella övriga funktionärer nämnda i stadgarna. Hur valberedning går till och hur många personer den ska bestå av anges också i stadgarna.

En valberedning är inte underställd styrelsen. Den har sitt mandat direkt från årsmötet och rapporterar till detta. Uppdraget är dock begränsat till att föreslå kandidater. En valberedning kan inte träffa avtal i föreningens namn. Den kan t.ex. inte förhandla med kandidaterna om arvoden och dylikt.

Det är viktigt att valberedningens ledamöter är väl förtrogna med föreningens struktur, arbete och kultur. De ska också ha god personkännedom både inom och utom föreningen, alltså ett brett kontaktnät. Att sitta i valberedningen är ett kvalificerat uppdrag.

För att bli framgångsrikt måste valberedningsarbetet påbörjas i god tid innan nästa årsmöte. Risken för att det blir bortglömt till i sista minuten är dock stor. Ansvar för att valberedningen kommer igång i tid ligger på dess ordförande. Inget hindrar dock föreningens ledning från att påminna.

Gången i valberedningsarbetet kan se ut ungefär så här:

Undersökning: Diskutera med styrelsen och andra funktionärer för att få fakta, synpunkter och förslag. Glöm inte att fråga om framtidsplaner, kommande stadgeförändringar m.m. som leder till nya behov eller på annat sätt kan påverka valen.

Analys:

Fastställa utgångsläget. Vilka avgår? Vilka sitter kvar ytterligare något år? Vilka kandiderar igen? Vilka håller inte måttet eller har suttit för länge?

Klargöra vilka poster och funktioner som blir vakanta.

Fastställa kravprofiler. Vilka funktionärer kommer att behövas och vilka egenskaper och kompetenser behöver de som individer och som grupp?

Inhämta förslag på lämpliga kandidater från medlemmarna. För att få sådana förslag måste valberedningen göra ett utskick till alla medlemmar. Det bör ske i god tid innan årsmötet. Valberedningen kan givetvis också ta fram egna kandidater.

Kolla kandidater: Gör en lista på alla föreslagna kandidater. Kontrollera att alla verkligen kandiderar. Intervjua kandidaterna vid behov.

Analysera kandidaternas styrkor och svagheter och jämför med kravprofilerna.

Välj ut de mest lämpliga. Se till att förslaget är balanserat. Skriv en motivation för var och en av dem.

Valberedningens förslag bör av demokratiska skäl skickas ut till alla medlemmar innan årsmötet tillsammans med övriga årsmöteshandlingar. Medlemmarna bör nämligen ges tid att fundera över förslagen och eventuellt kunna förbereda egna att lägga fram på årsmötet.

Framför och motivera förslaget på årsmötet.

Välorganiserade förbund har en särskild valberedningsutbildning. De kanske också har särskilda riktlinjer för valberedningsarbetet. Dessa ska i så fall vara fastställda av årsmötet.

Det tillhör god sed inom föreningslivet att en valberedning inte föreslår sig själv. Om en ledamot av valberedningen kandiderar måste denne först lämna valberedningen.

I ideella föreningar är förtroendevalda en sak och anställda en annan. Anställda ska inte sitta i styrelsen .

I föreningar som har anställd chef och som delar upp ansvaret mellan styrelsen och denna chef, brukar chefen vara ständigt adjungerad till styrelsen. Denne deltar alltså i mötena som föredragande bland annat, men utan rösträtt.

Det ingår i valberedningens uppgift att granska de sittande styrelseledamöternas insats. Det är egentligen endast de som på ett bra sätt bidrar till styrelsens arbete som ska föreslås till omval. Att inte föreslå någon till omval och istället föreslå någon annan är därför normalt.

Valberedningen har inte rätt att delta i styrelsens möten. Däremot har styrelsen rätt, om den finner det lämpligt, att bjuda in valberedningen att delta i hela eller delar av ett styrelsemöte.

Beträffande **anledning**: För att valberedningen ska kunna göra ett bra jobb så måste den naturligtvis ha insikt i vad som krävs av den som sitter i styrelsen. Och den måste veta vilka kompetenser som styrelsen behöver som nu saknas. Allt detta kan den bara lära genom en dialog med styrelsen som helhet eller med ordföranden och andra ledamöter en och en. Detta för att kunna hitta nya lämpliga kandidater. Den måste också veta hur de nuvarande styrelseledamöterna sköter sig – för att ta ställning om de ska föreslås till omval eller inte. Så anledning finns alltså.

Vad göra som valberedning om kandidat villkorar sin medverkan?

Fråga: Finns det någon praxis gällande omval av styrelseledamöter som villkorar sin nominering med att annan ledamot inte omväljs. Hur bör en valberedning hantera en sådan situation?

Voluntarius svar: Kring detta finns ingen praxis.

Valberedningens uppgift är att lägga det förslag som är bäst för föreningen och som årsmötet kan ställa sig bakom. Vilken det är beror på den konkreta situationen som givetvis varierar från tillfälle till tillfälle. Ni måste alltså undersöka och analysera situationen innan ni fattar ert beslut. Förmodligen måste ni då prata en och en med ordföranden och andra styrelseledamöter. Ni bör ha tydliga argument för er lösning ifall det blir konflikt på årsmötet.

Att kandidater villkorar sin medverkan förekommer. Om det är bra eller inte beror på anledningen. Och om valberedningen ska gå med på det eller inte beror på vad som är bäst för föreningen på kort och lång sikt.